

PRÍLOHY

Príloha A Prepis rozhovoru 1

Participantka 1 (P1) – žena, VŠ vzdelanie, kolízna opatrovníčka, ÚPSVaR Nitra

Prieskumná otázka 1: Akým spôsobom postupujú sociálni/e pracovníci/pracovníčky pri posudzovaní dysfunkčnej rodiny?

a) Aké zdroje používate pri diagnostike rodín?

My sociálni pracovníci nevykonávame diagnostiku, vykonávajú ju psychológovia, ale čo sa týka bežného kontaktu s rodinou, teda keď je nám nahlásená dysfunkčná rodina, signalizované nejaké týranie alebo zanedbávanie starostlivosti, tak v prvom momente je návšteva rodiny v domácom prostredí a potom pohovory s rodičmi, s deťmi osobitne... najlepšie pohovory s deťmi bez prítomnosti rodičov. Niekedy dokonca využívame aj to, že ideme do školy, príp. do predškolského zariadenia na neutrálnej pôde, kde nie sú deti ovplyvňované príp. na našom úrade. Predvoláme si matku s dieťaťom a urobíme pohovor bez prítomnosti rodiča pokiaľ to dovoľí, ale väčšinou to rodičia dovoľia. Zhrniem to, osobný kontakt, návšteva v domácom prostredí, pohovory a potom samozrejme aj spolupráca so školou, so samosprávou, s obecnými úradmi, s mestskými úradmi, s lekármi a príp. s inými zariadeniami, ktoré participujú nejakým spôsobom na tej rodine.

b) Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín, aby ste správne stanovili sociálnu diagnózu?

Všetko čo sa týka rodiny čiže...ako funguje rodina, rodičia či sú zamestnaní, nezamestnaní. Aké sú finančné možnosti rodiny, teda ak sú ochotní povedať koľko zarábajú, aké majú výdavky. Ako zvládajú výdavky detí, starostlivosť o deti, financovanie školských potrieb, pomôcok. Či majú problém so správaním detí, či zvládajú starostlivosť aj teda výchovu. Záleží to od konkrétneho prípadu, keď nám niekto signalizuje zanedbávanie starostlivosti, tak samozrejme vtedy prešetrujeme všetko... pozriem sa aj do chladničky napr. pozriem sa aj do skriň, aký je poriadok, do kúpeľne, všade úplne všade. Z toho sa dá veľmi veľa zistiť, že ako funguje tá rodina alebo nefunguje a potom samozrejme škola, škôlka, či deti chodia čisto oblečené, aké majú vzťahy s rodičmi, či sa tešia do škôlky, či chodia na obedy. Zisťujeme u lekárky v akom stave chodí dieťa, ako často je choré, z akých dôvodov sú hospitalizované. Záleží od toho konkrétneho prípadu. Zisťujeme úplne všetko čo sa týka rodín.

c) *Koľko sociálnych pracovníkov/pracovníčok posudzuje „konkrétne“ dysfunkčnú rodinu?*

Tak v podstate zodpovedná je za to jedna pracovníčka, ale vždy chodíme vo dvojiciach, niekedy aj v trojici. Podľa toho ako nám to vyjde. Vždy chodíme minimálne dve.

d) *Konzultujete posudzovanie rodiny aj s inými odborníkmi a s akými odborníkmi?*

Ako som už spomínal učiteľia, lekári, psychológovia. V rámci nášho úradu, nášho oddelenia funguje referát poradensko-psychologických služieb. Pracujú tam tri psychologičky. Ako náhle vidíme, že je tam problém vždy ich požiadame o spoluprácu a potom sa už na tom podieľame spoločne.

e) *Vykonávate aj návštevu rodiny v domácom prostredí?*

Áno.

f) *Aké metodické postupy používate pri posudzovaní rodiny?*

Pozorovanie, rozhovor a samozrejme snažíme sa rodičov nejakým spôsobom navigovať, odporučiť im čo by sa malo začať riešiť, ako dlho. My nemáme kompetencie zlepšiť ich finančnú situáciu, preto nedisponujeme žiadnymi finančnými prostriedkami. Môžeme im odporučiť, čo sa dá, či už jednorazový príspevok zo strany obce alebo zo strany mesta a potom samozrejme navrhujeme im, čo treba zmeniť. Ak zistíme, kde je problém, snažíme sa ich korigovať, dohodneme sa na niečom ... do budúcej návštevy urobíte toto a toto a prídeme a skontrolujeme to. Pôsobíme na nich výchovnou metódou.

Prieskumná otázka 2: Aké metódy používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky v práci s rodinou?

a) *Aké zdroje používate pri sanácii rodiny?*

V podstate je to totožné, osobný kontakt, návštevy v prirodzenom rodinnom prostredí a tu napr. aj kontakt so širšou rodinou, starí rodičia, tety, ujovia ... celá dostupná rodina.

b) *Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?*

Všetci musia byť zapojení.

c) *Koľko sociálnych pracovníkov/pracovníčok vykonáva sanáciu u konkrétnej rodiny?*

Znova, zodpovedná je jedna pracovníčka, ale vždy chodíme vo dvojiciach a príp. trojice. Pre optimalizáciu údajov, informácií aby nenastali nejaké N situácie. Druhá strana veci je, že často sa stáva že ľudia sa na nás sťažujú. Je dobré, keď je tam aj iná kolegyňa a vie dosvedčiť čo sa tam stalo alebo nestalo.

d) *Konzultujete sanáciu rodiny aj s inými odborníkmi a s akými odborníkmi?*

Najčastejšie je kontakt pri sanácii so psychológom. Veľmi často sú deti umiestnené v Detskom domove a sanujeme rodinu. V rodine sa veľmi často vyskytuje alkohol, neporiadok, potom prebieha konzultácia aj s psychológom resp. psychiatrom, kde sa prípadne chodia rodičia ambulantne liečiť.

e) *Vykonávate sanáciu rodiny v jej domácom prostredí?*

Áno.

f) *Aké metodické postupy používate pri sanácii rodiny?*

Rozhovor, snažiť sa ich motivovať, viesť.

Prieskumná otázka 3: Aké formy poradenstva používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky na ÚPSVaR?

a) *Aké zdroje používate pri poradenstve s dysfunkčnou rodinou?*

Vychádzame zo zákonov 305/2005 o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele, zákona o rodine 36/2005, ktorý je pre nás smerodajný, taktiež OSP Občiansko-súdny poriadok. To sú tri hlavné zákony, ktorými sa musíme riadiť. Pokiaľ sú to finančné dávky, tak im poskytneme základné informácie, ale odporúčame ich na dané oddelenie, ktorého sa to týka

b) *Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?*

Zväčša skupinovo.

c) *Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín?*

Domácnosť, finančné zabezpečenie, výchovné problémy a iné problémy.

d) Konzultujete poradenstvo u rodiny aj s inými odborníkmi a s akými odborníkmi?

Najčastejšie je to psychológ.

e) Sociálny/a pracovník/pracovníčka, ktorý/á poskytuje rodine poradenstvo musí absolvovať aj špeciálne výcviky?

V rámci úradu prebieha x školení a každý jeden pracovník má za sebou výcviky a to každoročne. Či už sú to sociálno-psychologické výcviky, alebo sú to rôzne iné výcviky ako zvládať problémové rodiny a potom zamerané na určité oblasti. Kolegyňa má výcvik mediátora, čiže aj mediačné stretnutia, konzultácie robíme. Každý z nás prešiel nejakým výcvikom, každý rok sa robí vždy nejaký výcvik.

f) Aké metodické postupy používate pri poradenstve?

Rozhovor vychádzajúc zo zákonov, ktoré som už spomínala a poskytovať informácie v rámci zákonov, ktorých sa musíme pridržiavať.

Príloha B Prepis rozhovoru 2

Participant 2 (P2) – muž, VŠ vzdelanie, sociálny kurátor, ÚPSVaR Nitra

Prieskumná otázka 1: Akým spôsobom postupujú sociálni/e pracovníci/pracovníčky pri posudzovaní dysfunkčnej rodiny?

a) Aké zdroje používate pri diagnostike rodín?

Informácie vždy získavame od nejakej inej inštitúcie alebo od samotných rodičov. Postupujeme tak, že keď dostaneme informácie od inštitúcie napr. od lekárov alebo z psychiatrie, tak si ich upresňujeme resp. overujeme v terénnom prostredí, buď priamo v rodine alebo si klienta predvoláme na náš úrad a zisťujeme, či sú informácie pravdivé. Informácie si vždy overujeme u druhej strany, t.j. keď ich získame od rodiča, tak sa ich snažíme overiť napr. u lekára alebo v škole, resp. u pedopsychiatra. Snažíme sa vždy získať čo najviac informácií, hlavne teda informácie u dieťaťa.

b) Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín, aby ste správne stanovili sociálnu diagnózu?

V dysfunkčných rodinách sa väčšinou pýtame na vzťahy, či sú narušené alebo aké výchovné metódy používajú rodičia. Záleží od toho, čo potrebujeme zistiť u dysfunkčnej rodiny. Zisťujeme príčiny vzniku problému a hľadáme spôsoby ako tieto príčiny odstrániť. Okrem toho zisťujeme aké sú vzťahy v rodine, vzťahy medzi rodičmi, či majú nejakých príbuzných, ktorí by im vedeli pomôcť, aké inštitúcie navštívili, aby im poradili. Záleží od konkrétneho prípadu.

c) Koľko sociálnych pracovníkov/pracovníčok posudzuje „konkrétne“ dysfunkčnú rodinu?

Vždy jeden, to je ten, ktorému rodina patrí do terénu. Takže máme to takto podelené, ale väčšinou sme dvaja, v kancelárii pri pohovore, aj v teréne. Čiže pomáhame si aj takýmto spôsobom. Jeden človek je za to zodpovedný.

d) Konzultujete posudzovanie rodiny aj s inými odborníkmi a s akými odborníkmi?

Áno, určite konzultujeme. Základ je, že si pomáhame medzi sebou navzájom, potom s vedúcim pracovníkom nášho oddelenia. Ďalej s pedopsychiatrom, detským lekárom, so

školou alebo s obecným úradom resp. so samosprávou. S nimi konzultujeme veľmi často, určuje nám to aj zákon 305/2005 o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele.

e) Vykonávate aj návštevu rodiny v domácom prostredí?

Áno, pravidelne. Väčšina rodín si nevyžaduje, aby sme museli vstupovať do ich rodinného prostredia. Čím vážnejší prípad, tým pravidelnejšie navštevujeme rodinu. Myslím, že je dôležité odsledovať si ako sa situácia vyvíja aj tam. Sú prípady kedy rodiny nemajú kúrenie alebo okná na dome, nemajú navarené, hygiena nie je na požadovanej úrovni, majú veľmi zlú finančnú situáciu.

f) Aké metodické postupy používate pri posudzovaní rodiny?

Vstupný pohovor so všetkými členmi, ktorí sú do toho zainteresovaní a potom nasledujú výchovné pohovory. My ako kurátori robíme hlavne s problémovou mládežou. Vykonávame aj terénnu prácu v rodinnom prostredí, aby sme si urobili obraz, kde a ako rodiny bývajú. Problémy môžu byť často krát spôsobené práve tým, v akých podmienkach rodina žije.

Prieskumná otázka 2: Aké metódy používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky v práci s rodinou?

a) Aké zdroje používate pri sanácii rodiny?

Pri sanácii už máme väčšinou určený plán sociálnej práce, tam vždy spolupracujeme s obcou. Obec nám pomáha v teréne prešetrovať situáciu v rodine a dávajú nám ďalší pohľad na vec. My sa do terénu dostaneme oveľa menej a pracovníci na obecnom úrade majú rodinu po ruke.

b) Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?

Pracujeme aj individuálne aj skupinovo. Z nášho pohľadu kurátorov, keď je problémové dieťa osobne to riešim tak, že najprv robím pohovor s dieťaťom a potom so skupinou – rodinou. V niektorých prípadoch je rodič pri pohovore s dieťaťom, niekedy zasa nie.

c) Koľko sociálnych pracovníkov/pracovníčok vykonáva sanáciu u konkrétnej rodiny?

To isté ako pri posudzovaní rodín. Jeden pracovník je za rodinu zodpovedný, ale ďalší pracovník mu pomáha. Keď počítam pracovníkov aj mimo nášho úradu, tak nám určite pomáhajú aj pracovníci napr. v samospráve a pod.

d) Konzultujete sanáciu rodiny aj s inými odborníkmi a s akými odborníkmi?

Určite, áno. Ak sa situácia vyhrotí, až tak, že dieťa je napr. umiestnené, tak so sociálnymi pracovníkmi, ktorí sú v tom zariadení poprípade znova lekár alebo psychiater. Problémové deti sú často zároveň aj pacientmi na psychiatrii.

e) Vykonávate sanáciu rodiny v jej domácom prostredí?

Áno, jednoznačne. Bez toho by to nešlo.

f) Aké metodické postupy používate pri sanácii rodiny?

Výchovné pohovory, usmerňovanie a pomoc s výchovou. V niektorých prípadoch odporúčanie na psychológa, možno psychiatra, na akreditované subjekty, ktoré nám pomáhajú v rámci priorít. Napr. tento rok máme vyslovene program zameraný na to, že akreditovaný subjekt pomáha rodičom presne v takýchto situáciách, keď je treba sanovať, že je rodina pred rozvodom, počas rozvodu alebo po rozvode, niečo v rodine nefunguje, je to dysfunkčná rodina. Tento ročník je na to špecializovaný.

Prieskumná otázka 3: Aké formy poradenstva používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky na ÚPSVaR?

a) Aké zdroje používate pri poradenstve s dysfunkčnou rodinou?

Pri poradenstve, ak ide teda o zdroj informácií, tak hlavne zákony, pretože rodina ako taká nemá ani možnosti, ale ani nevedia presne ako si ktoré zákony vykladať. Napríklad o zákone o rodine a o zákone o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele vieme poskytnúť komplexné poradenstvo. O niektorých dávkarských zákonoch vieme poskytnúť doplnkové poradenstvo alebo aj čo sa týka samosprávy. Školský zákon tam len okrajovo.

Vieme im poradiť základné informácie a odporučíme ich zároveň, kde dostanú komplexnejšie poradenstvo.

b) Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?

Určite aj individuálne, ak skupinovo. Rodina je rodina, takže tam individuálne nemá zmysel. Zásadne skupinovo, ale aj individuálne.

c) Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín?

Zisťujeme ako funguje dieťa doma, ako funguje v škole, v otvorenom prostredí. S kým sa dieťa stýka v rovesníckej skupine. Kam sa zaraďuje, či nie do nejakej extrémistickej skupiny alebo či má kontakt s drogami alebo s inými návykovými látkami. Aké sú jeho príchody domov, či rešpektuje rodičov, príkazy a zákazy rodičov, či sú s dieťaťom problémy, či bola znížená známka zo správania alebo pokarhanie, či bol trestne stíhaný alebo nebol.

d) Konzultujete poradenstvo u rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Áno, konzultujeme informácie aj s inými odborníkmi. Čo sa týka nášho úradu, napr. je to dávkarské oddelenie. V mnohých prípadoch keď sa rodina rozvádza, zverujú sa deti, aby rodičia vedeli aké budú mať finančné možnosti, aké rozličné dávky sa im dajú poskytnúť, koľko budú, kde platiť. Potom v rámci poradenstva sú tri psychologičky na našom oddelení, s ktorými konzultujeme veľmi často.

e) Sociálny/a pracovník/pracovníčka, ktorý/á poskytuje rodine poradenstvo musí absolvovať aj špeciálne výcviky/školenia?

Na ten základ úplne postačí vysokoškolské vzdelanie, bez toho si to veľmi neviem predstaviť. Môže to byť vyštudovaná sociálna práca, psychológia, sociálna pedagogika, niečo čo je humanitárne založené, kde sa preberá psychológia a zároveň legislatíva. Čo sa týka špeciálnych výcvikov úradu práce pravidelne majú školenia, napr. čo sa týka poradenstva s klientom. Každý sociálny pracovník u nás pravidelne chodí na školenia. Nie je to tak, že v priebehu roka všetci, ale postupne. Školenia sú zamerané napr. na prácu s rizikovým klientom alebo celkovo nácvik komunikačných zručností. Nieкто možno má vedomosti, ale nevie ich dostať do priestoru, tak aby ich vedel využiť v komunikácii

s klientom. Myslím si, že ak niekto pristupoval zodpovedne k štúdiu na vysokej škole, tak ten základ vie a je to dôležitejšie ako školenie.

f) Aké metodické postupy používate pri poradenstve?

Najčastejšie je to rozhovor a ďalej si všímame ako sa klient správa, takže pozorovanie.

Príloha C Prepis rozhovoru 3

Participantka 3 (P3) – žena, VŠ vzdelanie, sociálna kurátorka, ÚPSVaR Nitra

Prieskumná otázka 1: Akým spôsobom postupujú sociálni/e pracovníci/pracovníčky pri posudzovaní dysfunkčnej rodiny?

a) Aké zdroje používate pri diagnostike rodín?

Rôzne, napr. komunikácia s rôznymi inštitúciami, ktoré nám poskytujú základné informácie, či už o dieťati, o rodine, o rodičoch, o vzťahoch. Patria sem obecné úrady, školy, školské zariadenia, detský lekár, psychiater, mestské úrady.

b) Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín, aby ste správne stanovili sociálnu diagnózu?

Informácie o vzťahoch. Aký vzťah majú rodičia medzi sebou, rodičia s deťmi, súrodenci medzi sebou. Ako sa deti správajú doma, v škole, v rovesníckych skupinách.

c) Koľko sociálnych pracovníkov/pracovníčok posudzuje konkrétnu dysfunkčnú rodinu?

Každá rodina je priradená jednému sociálnemu pracovníkovi, ale v rámci dobrých kolegiálnych vzťahov si konzultujeme prípady. Čiže niekedy aj traja ako sedíme v kancelárii.

d) Konzultujete posudzovanie rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Väčšinou sami alebo s našou psychologičkou príp. ak je dieťa liečené u pedopsychiatra, tak s ním.

e) Vykonávate aj návštevu rodiny v domácom prostredí?

Áno, navštevujeme asi osemdesiat percent rodín v ich domácom prostredí.

f) Aké metodické postupy používate pri posudzovaní rodiny?

Používame rozhovor, intervenciu, poradenstvo, terénnu sociálnu prácu či už s rodinou v domácom prostredí alebo v inštitúciách.

Prieskumná otázka 2: Aké metódy používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky v práci s rodinou?

a) Aké zdroje používate pri sanácii rodiny?

Spolupracujeme s rodinou, s inštitúciami, s lekármi, so samosprávou, s akreditovaným subjektom.

b) Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?

Individuálne.

c) Koľko sociálnych pracovníkov/pracovníčok vykonáva sanáciu u konkrétnej rodiny?

Ten konkrétny sociálny pracovník, ktorý ju má na starosti, ak sa jedná o terénnu prácu, tak vždy musíme chodiť minimálne traja.

d) Konzultujete sanáciu rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Záleží to prípad od prípadu. Na našom oddelení je to psychologička a potom je to spolupráca s mestským úradom alebo obecným úradom, ktorý majú terénnych sociálnych pracovníkov. Škola by sa mala tiež podieľať a potom pedopsychiater.

e) Vykonávate sanáciu rodiny v jej domácom prostredí?

Áno, vykonávame.

f) Aké metodické postupy používate pri sanácii rodiny?

Väčšinou rozhovor, návšteva v prirodzenom prostredí, spolupráca s inštitúciami, ktoré tiež majú vplyv na dieťa. My sanujeme rodinu hlavne z dôvodu, že tam vzniká problémové správanie ktoré ovplyvňuje dieťa.

Prieskumná otázka 3: Aké formy poradenstva používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky na ÚPSVaR?

a) Aké zdroje používate pri poradenstve s dysfunkčnou rodinou?

Väčšinou vychádzame zo zákona 305/2005 o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele, kde ich upozorňujeme na dôsledky. Potom z trestného poriadku, pretože to sú aj také deti, ktoré majú dočinenia s trestným poriadkom. Ďalej zákon o rodine, kde sú

výchovné opatrenia, ktoré im hrozia ak budú naďalej pokračovať vo svojom správaní alebo záškoláctve. Potom si dohodneme na základe konzultácie s psychiatrom ako ďalej budeme postupovať. Na základe ich odporúčaní, čiže prepúšťacích správa alebo správe o kontrole.

b) Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?

Individuálne.

c) Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín?

Väčšinou vzťahy v rodine, rovesnícke skupiny, ktoré ovplyvňujú dieťa. Potom zisťujeme správanie sa doma, v škole, na verejnosti. Ako deti pristupujú k jednotlivým členom rodiny, pretože veľakrát sa stalo, že k otcovi pristupuje dieťa inak ako k matke, príp. súrodencom. Čiže zisťujeme všetky okruhy, ktoré zahŕňajú prostredie dieťaťa, či už doma alebo mimo domu.

d) Konzultujete poradenstvo u rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Máme tu psychologičku, ktorá robí iba pre nás. Potom s mestským úradom, tam je terénna pracovníčka a u detí, ktoré majú psychickú poruchu konzultujeme aj s pedopsychiatrom.

e) Sociálny/a pracovník/pracovníčka, ktorý/á poskytuje rodine poradenstvo musí absolvovať aj špeciálne výcviky/školenia?

Myslím si, že nemusí. Ale školenia máme každoročne.

f) Aké metodické postupy používate pri poradenstve?

Rozhovor, intervenciu, poradenstvo, odporúčanie pedopsychiatrovi, psychologičke, poradenstvo, terénna sociálna práca s inštitúciami, v rodinnom prostredí.

Príloha D Prepis rozhovoru 4

Participantka 4 (P4) – žena, VŠ vzdelanie, kolízna opatrovníčka, ÚPSVaR Nitra

Prieskumná otázka 1: Akým spôsobom postupujú sociálni/e pracovníci/pracovníčky pri posudzovaní dysfunkčnej rodiny?

a) Aké zdroje používate pri diagnostike rodín?

Pri diagnostike rodín sa väčšinou opierame o legislatívu, riadime sa zákonom o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele, zákonom o rodine, občiansko-súdnym poriadkom. Máme rôzne interné normy, ktorými sa riadime, usmernenia a vždy sa pridržujeme dohovoru o právach dieťaťa.

b) Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín, aby ste správne stanovili sociálnu diagnózu?

Vždy sa snažíme zistiť čo je problémom, čo je teda príčina problému. Aké sú vzťahy v rodinách, aké sú vzťahy medzi rodičmi navzájom, aké sú vzťahy medzi rodičmi a deťmi. Čo mohlo spôsobiť dysfunkciu, či nie je v rodine nejaká závislosť, gamblerstvo resp. aký problém tam je.

c) Koľko sociálnych pracovníkov/pracovníčok posudzuje konkrétnu dysfunkčnú rodinu?

Každý pracovník má na starosti jednu rodinu, teda o ktorú sa stará, ktorú vedie, ale nikdy v tom nie je sám. Vždy sa snažíme pracovať tímovo. Vždy je to vzájomná tímová spolupráca viacerých.

d) Konzultujete posudzovanie rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Áno, konzultujeme. Máme tu aj Referát poradensko-psychologických služieb, kde sú nám nápomocné psychologičky, čiže celú situáciu riešime aj spolu s nimi. Taktiež spolupracujeme aj s inými subjektmi, ako sú špeciálna pedagogická poradňa, taktiež so sociálnymi pracovníkmi z nemocnice, so školou, s obcami a mestami, kde sú sociálni pracovníci, s ktorými spoločne tvoríme aj rôzne plány a tiež spolupracujeme s rôznymi akreditovanými subjektmi.

e) Vykonávate aj návštevu rodiny v domácom prostredí?

Áno, vykonávame v domácom prirodzenom rodinnom prostredí. Vykonávame návštevy či už za účelom sanácie rodiny alebo aj za účelom pohovoru s deťmi.

f) Aké metodické postupy používate pri posudzovaní rodiny?

Pri posudzovaní rodiny používame rôzne metódy najmä teda využívame rozhovor s rodičmi, rozhovor s deťmi, rozhovor so širšou rodinou, aby sme zistili, kde je príčina, taktiež pozorovanie. Preto aj chodíme dve pracovníčky do rodín, aby sme to vedeli objektívnejšie posúdiť, aby to nebolo subjektívne posudzovanie a rôzne metódy posilňovanie, overovanie.

Prieskumná otázka 2: Aké metódy používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky v práci s rodinou?

a) Aké zdroje používate pri sanácii rodiny?

Snažíme sa zistiť anamnézu rodiny, zisťujeme to priamo v tej rodine, ale taktiež nápomocná je nám aj širšia rodina, aby sme zistili, kde je problém a aby sme vedeli ako sanovať rodinu. Vždy sa kontaktujeme aj s obcou. Obec nám je veľmi nápomocná v týchto situáciách.

b) Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?

Väčšinou pracujeme individuálne. V rámci zabezpečenia priorít máme predplatený akreditovaný subjekt, ktorý pracuje s našimi klientmi aj skupinovo.

c) Koľko sociálnych pracovníkov/pracovníčok vykonáva sanáciu u konkrétnej rodiny?

Minimálne dvaja pracovníci chodia do rodín.

d) Konzultujete sanáciu rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Áno, konzultujeme, tak ako som uviedla v bode d) prvej otázky.

e) Vykonávate sanáciu rodiny v jej domácom prostredí?

Áno, vykonávame.

f) Aké metodické postupy používate pri sanácii rodiny?

Rozhovor, pozorovanie, posilňovanie. Tieto metódy sa vzájomne prelínajú.

Prieskumná otázka 3: Aké formy poradenstva používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky na ÚPSVaR?

a) Aké zdroje používate pri poradenstve s dysfunkčnou rodinou?

V prípade poradenstva sa snažíme klientom vysvetliť ich práva a povinnosti v zmysle legislatívy, takže opierame sa o tú legislatívu, ktorú som spomenula v bode a) prvej otázky.

b) Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?

Áno, individuálne pracujeme.

c) Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín?

Zisťujeme, kde je problém, čo je príčina problému, takisto zisťujeme, aké sú vzťahy v rodinách, aké sú vzťahy medzi rodičmi, aké sú vzťahy medzi všetkými členmi navzájom. Čo bolo vlastne spúšťačom dysfunkcie, či to bol alkohol, zlá finančná ekonomická situácia alebo tam bola iná nejaká závislosť alebo možno nevera resp. iné rôzne patologické javy.

d) Konzultujete poradenstvo u rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Áno, konzultujeme, tak ako som sa vyjadrila v prvej otázke v bode d). Pretože toto je tímová práca, nie je možné, aby jeden pracovník rozhodol len sám o konkrétnej rodine. Vždy je tam potrebná pomoc iných odborníkov. Zabudla som povedať, že spolupracujeme aj s lekármi, detskými lekármi, ktorí nám poskytujú dostatočné informácie.

e) Sociálny/a pracovník/pracovníčka, ktorý/á poskytuje rodine poradenstvo musí absolvovať aj špeciálne výcviky/školenia?

Áno, absolvujeme aj rôzne špeciálne výcviky v rámci národných projektov. Každý pracovník absolvuje niekoľko výcvikov v roku, či už sú to komunikačné s rizikovými klientmi, zvládanie záťažových situácií, výcvik asertivity alebo poradenstvo, čo sa týka oblasti legislatívy. Potom práca s týranými deťmi, s obeťami násilia. Je ich veľmi veľa rôznych.

f) Aké metodické postupy používate pri poradenstve?

Ako som sa už vyjadrila rozhovor, pozorovanie, posilňovanie, overovanie. Všetky metódy sociálnej práce sa snažíme využívať, prelínajú sa.

Príloha E Prepis rozhovoru 5

Participantka 5 (P5) – žena, VŠ vzdelanie, kolízna opatrovníčka, ÚPSVaR Nitra

Prieskumná otázka 1: Akým spôsobom postupujú sociálni/e pracovníci/pracovníčky pri posudzovaní dysfunkčnej rodiny?

a) Aké zdroje používate pri diagnostike rodín?

Je to legislatíva, zákon o rodine, zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele, občiansko-súdny poriadok.

b) Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín, aby ste správne stanovili sociálnu diagnózu?

Zisťujeme bytové pomery, sociálne pomery, ekonomické pomery, pohovor s rodičmi, pohovor s dieťaťom, ich záujmy.

c) Koľko sociálnych pracovníkov/pracovníčok posudzuje konkrétnu dysfunkčnú rodinu?

Dysfunkčnú rodinu posudzujú dve až tri sociálne pracovníčky.

d) Konzultujete posudzovanie rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Áno, posudzovanie konzultujeme. Sú to psychológovia na našom oddelení, teda Referát poradensko-psychologických služieb, lekári, psychiatri, špeciálni pedagógovia, keď sa jedná o problémové správanie.

e) Vykonávate aj návštevu rodiny v domácom prostredí?

Áno, v rámci šetrení väčšinou v domácom prostredí.

f) Aké metodické postupy používate pri posudzovaní rodiny?

Napr. poradenstvo, pohovor, mediácia.

Prieskumná otázka 2: Aké metódy používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky v práci s rodinou?

a) Aké zdroje používate pri sanácii rodiny?

Pri sanácii využívame psychológov, taktiež akreditované subjekty, pomáha nám aj literatúra.

b) Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?

Väčšinou individuálne.

c) Koľko sociálnych pracovníkov/pracovníčok vykonáva sanáciu u konkrétnej rodiny?

Sanáciu vykonávajú takisto ako pri posudzovaní dvaja až traja sociálni pracovníci.

d) Konzultujete sanáciu rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Áno, tak pri sanácii samozrejme Referát poradensko-psychologických služieb. Keď postavíme plán práce, tak aj s mestským úradom, obecným úradom, s akreditovaným subjektom.

e) Vykonávate sanáciu rodiny v jej domácom prostredí?

Áno sanáciu vykonávame v domácom prostredí alebo na našom oddelení.

f) Aké metodické postupy používate pri sanácii rodiny?

Najčastejšie poradenstvo, pohovor, usmernenie.

Prieskumná otázka 3: Aké formy poradenstva používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky na ÚPSVaR?

a) Aké zdroje používate pri poradenstve s dysfunkčnou rodinou?

Najčastejšie používame zákon o rodine, zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele.

b) Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?

S dysfunkčnou rodinou pracujeme individuálne.

c) Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín?

Zisťujeme vzťahy v rodine, problémy v rodine.

d) Konzultujete poradenstvo u rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Áno, konzultujeme, s lekármi, s psychológmi, so psychiatrami.

e) Sociálny/a pracovník/pracovníčka, ktorý/á poskytuje rodine poradenstvo musí absolvovať aj špeciálne výcviky/školenia?

Áno.

f) Aké metodické postupy používate pri poradenstve?

Pohovor, poradenstvo.

Príloha F Prepis rozhovoru 6

Participantka 6 (P6) – žena, VŠ vzdelanie, sociálna kurátorka, ÚPSVaR Nitra

Prieskumná otázka 1: Akým spôsobom postupujú sociálni/e pracovníci/pracovníčky pri posudzovaní dysfunkčnej rodiny?

a) Aké zdroje používate pri diagnostike rodín?

Pri diagnostike rodín je to hlavne samospráva, rôzne inštitúcie, organizácie a samozrejme aj pediatri, ale sú to teda aj signalizácie anonymné na základe ktorých potom riešime takúto rodinu.

b) Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín, aby ste správne stanovili sociálnu diagnózu?

Zisťujeme v akých podmienkach rodina žije, s akými prostriedkami nakladajú – na stravu, na živobytie, na celkový chod domácnosti. Hlavne teda v akých podmienkach rodina žije.

c) Koľko sociálnych pracovníkov/pracovníčok posudzuje konkrétnu dysfunkčnú rodinu?

Väčšinou sú to dvaja sociálni pracovníci.

d) Konzultujete posudzovanie rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Čo sa týka posudzovania dysfunkčnej rodiny konzultujeme to s odborníkmi jednotlivo, u každej rodiny je zvlášť. Niekde je to pedopsychológ, niekedy je to pedopsychiater a niekedy sú to naše kolegyne z Referátu poradensko-psychologických služieb.

e) Vykonávate aj návštevu rodiny v domácom prostredí?

Áno, samozrejme. Bez toho sa jednoducho s dysfunkčnou rodinou robiť nedá.

f) Aké metodické postupy používate pri posudzovaní rodiny?

Väčšinou je to pohovor s deťmi, pohovor s rodičmi. Na základe toho sa potom zisťujú ďalšie veci ohľadne rodiny.

Prieskumná otázka 2: Aké metódy používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky v práci s rodinou?

a) Aké zdroje používate pri sanácii rodiny?

Pri sanácii rodiny je to samozrejme samotná návšteva rodiny, návšteva širšej rodiny, spolupráca so samosprávou, pretože tá je v týchto prípadoch dosť podstatná a teda participujeme na tom, aby v takýchto rodinách oni niečo vytvorili.

b) Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?

Pracujeme individuálne.

c) Koľko sociálnych pracovníkov/pracovníčok vykonáva sanáciu u konkrétnej rodiny?

Niekedy sú to dvaja, niekedy traja. Minimálne dvaja.

d) Konzultujete sanáciu rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Podľa môjho názoru sanáciu nekonzultujeme. Ja som sanáciu nikdy nekonzultovala, iba s kolegyňou, s ktorou som tam bola sanovať.

e) Vykonávate sanáciu rodiny v jej domácom prostredí?

Áno, v domácom prostredí, ale pokiaľ sa vyskytnú nejaké závažné veci, tak potom sa sanácia rieši aj v širšej rodine – tety, strýkovia, babky atď.

f) Aké metodické postupy používate pri sanácii rodiny?

Samozrejme je to celková obhliadka celého domu a prostredia, v ktorom rodina žije. Potom sú to pohovory, rozhovory.

Prieskumná otázka 3: Aké formy poradenstva používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky na ÚPSVaR?

a) Aké zdroje používate pri poradenstve s dysfunkčnou rodinou?

Pri poradenstve používame literatúru, náš zákon 305/2005 o sociálnoprávnej ochrane. Čo sa týka poradenstva hlavne toto.

b) Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?

Individuálne.

c) Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín?

Je to ich finančná situácia, ako dokážu všetko zabezpečiť, z akého dôvodu vznikli problémy a pokiaľ sa niečo vážnejšie vyskytne, tak samozrejme rodina dostáva kompletne poradenstvo, aby riešili ten svoj problém.

d) Konzultujete poradenstvo u rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Konzultujeme, myslím, že poradenstvo áno. Hlavne s našimi psychologičkami.

e) Sociálny/a pracovník/pracovníčka, ktorý/á poskytuje rodine poradenstvo musí absolvovať aj špeciálne výcviky/školenia?

Ja si myslím, že mal by, ale prax je trochu iná. Ja som absolvovala „milión“ výcvikov. Každý jeden z mojich kolegov absolvoval takisto výcviky.

f) Aké metodické postupy používate pri poradenstve?

Väčšinou je to rozhovor.

Príloha G Prepis rozhovoru 7

Participantka 7 (P7) – žena, VŠ vzdelanie, sociálna kurátorka, ÚPSVaR Nitra

Prieskumná otázka 1: Akým spôsobom postupujú sociálni/e pracovníci/pracovníčky pri posudzovaní dysfunkčnej rodiny?

a) Aké zdroje používate pri diagnostike rodín?

Pri diagnostike rodín hlavne teda dysfunkčných využívame také zdroje ako je napr. lekár, ktorý nám oznamuje problém s nejakou takouto dysfunkčnou rodinou. Využívame internet, školu, rodinu, príbuzných, susedov, ktorí nám signalizujú nejaký problém s rodinou.

b) Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín, aby ste správne stanovili sociálnu diagnózu?

Keď chceme stanoviť sociálnu diagnózu, tak aplikujeme rôzne postupy na konkrétne podmienky sociálnej práce s klientom alebo skupinou či komunitou. Robí sa etapa evidencie, oboznamujeme sa s touto rodinou a s jej sociálnym problémom. Základné informácie o rodine môžeme získať priamo pohovorom s touto rodinou alebo od osôb – rodičov, susedov, príbuzných či orgánov činných v trestnom konaní, ďalej od inštitúcií ako sú obce, polícia. Sociálny pracovník, keď robí sociálnu diagnostiku zameriava sa na zisťovanie príčin, ktoré viedli u klienta k sociálnemu problému, vypracováva sa sociálna anamnéza, pritom sa zisťuje ekonomická situácia, bytová situácia. Základnou metódou práce s klientom v tejto etape je psychodiagnostický rozhovor a táto diagnostická etapa zahŕňa aj realizáciu prvej návštevy v rodine, kde ide o komplexné šetrenie, kde teda zisťujeme ako som už spomínala ekonomickú situáciu, bytovú situáciu, sociálnu situáciu a pod.

c) Koľko sociálnych pracovníkov/pracovníčok posudzuje konkrétnu dysfunkčnú rodinu?

Dysfunkčnú rodinu posudzujú minimálne dvaja sociálni pracovníci, aby to bolo teda aj objektívne. Za ten prípad je vždy zodpovedný jeden sociálny pracovník, ale keď je to potrebné na prípade pracujú aj viacerí.

d) Konzultujete posudzovanie rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Konzultujeme v ťažkých prípadoch s odborníkmi ako sú lekári, psychológovia, psychiatri, pedagógovia.

e) Vykonávate aj návštevu rodiny v domácom prostredí?

Vykonávame návštevu v prirodzenom rodinnom prostredí a za tým účelom, aby sme presne vedeli informácie o tejto rodine, aby sme mali predstavu v akých podmienkach rodina žije, z čoho vypukol ten problém, že rodina zostala dysfunkčnou a potom sa snažíme ten problém na základe týchto šetrení v prirodzenom rodinnom prostredí riešiť.

f) *Aké metodické postupy používate pri posudzovaní rodiny?*

Medzi metodické postupy zaraďujeme, že poskytujeme poradenstvo. V sociálnom poradenstve vykonávame s rodinou rozhovor, kde sa ju snažíme motivovať, aby si svoju sociálnu situáciu vedela zlepšiť, teda vedela riešiť ten problém.

Prieskumná otázka 2: Aké metódy používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky v práci s rodinou?

a) *Aké zdroje používate pri sanácii rodiny?*

Pri sanácii rodiny využívame samosprávy, vyššie územné celky, mestské úrady, akreditované subjekty.

b) *Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?*

Individuálne.

c) *Kolko sociálnych pracovníkov/pracovníčok vykonáva sanáciu u konkrétnej rodiny?*

Minimálne sú to dvaja sociálni pracovníci, lebo pokiaľ by to bolo v našej oblasti sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately, tak niekedy ide o problém dieťaťa, niekedy ide o problém, ktorý majú rodičia a tieto problémy sa v podstate prelínajú aj do celej rodiny, takže tam pracujú minimálne dvaja sociálni pracovníci.

d) *Konzultujete sanáciu rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?*

Sanáciu rodiny konzultujeme buď s obecnými úradmi, ktoré sa snažia pomôcť tej rodine, buď došlo k zlepšeniu tej sociálnej situácie rodiny. Potom pracujeme s akreditovanými subjektmi, s mestským úradom, atď.

e) *Vykonávate sanáciu rodiny v jej domácom prostredí?*

Áno, vykonávame predovšetkým v prirodzenom rodinnom prostredí.

f) *Aké metodické postupy používate pri sanácii rodiny?*

Snažíme sa robiť s rodinou rozhovor, motivovať ju, aby mala sama snahu zlepšiť si svoju sociálnu situáciu.

Prieskumná otázka 3: Aké formy poradenstva používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky na ÚPSVaR?

a) *Aké zdroje používate pri poradenstve s dysfunkčnou rodinou?*

Pri poradenstve sa snažíme využívať rôzne interné normy, tiež aj médiá ak je to potrebné. Vyhľadávame na internete, čo by bolo vhodné napr. aké poradenstvo tejto rodine poskytnúť. Používame aj legislatívu hlavne zákon o rodine, zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele, občiansko-súdny poriadok.

b) *Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?*

S dysfunkčnou rodinou pracujeme skupinovo.

c) *Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín?*

Zisťujeme aká je príčina problému a snažíme sa ju riešiť.

d) *Konzultujete poradenstvo u rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?*

Je to hlavne predovšetkým Referát poradensko-psychologických služieb, kde teda rodinu odporúčame, pokiaľ my nevieme poradiť. Rodinu odporúčame tiež psychológom, psychiatrom.

e) *Sociálny/a pracovník/pracovníčka, ktorý/á poskytuje rodine poradenstvo musí absolvovať aj špeciálne výcviky/školenia?*

Myslím si, že to nie je na závalu, keby sme takého špeciálne výcviky absolvovali. Chodievame na výcviky, kde sa zdokonaľujeme v našej sociálnej práci.

f) *Aké metodické postupy používate pri poradenstve?*

Pri poradenstve používame prácu s jednotlivcom, so skupinou, rozhovory.

Príloha H Prepis rozhovoru 8

Participantka 8 (P8) – žena, VŠ vzdelanie, kolízna opatrovníčka, ÚPSVaR Nitra

Prieskumná otázka 1: Akým spôsobom postupujú sociálni/e pracovníci/pracovníčky pri posudzovaní dysfunkčnej rodiny?

a) Aké zdroje používate pri diagnostike rodín?

Pri diagnostike rodín používame legislatívnu, je to zákon o rodine, občiansko-súdny poriadok, zákon o sociálnoprávnej ochrane detí, ďalej je to dohovor o právach dieťaťa a interné normy.

b) Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín, aby ste správne stanovili sociálnu diagnózu?

Hlavne zisťujeme príčiny problému, zisťujeme, ako tá rodina komunikuje. Ďalej sociálne, majetkové, bytové pomery a vzťahy v rodine.

c) Koľko sociálnych pracovníkov/pracovníčok posudzuje konkrétnu dysfunkčnú rodinu?

Na starosti má daný prípad jedna pracovníčka, ale vykonávajú to dve pracovníčky minimálne. Je to tímová práca.

d) Konzultujete posudzovanie rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Je to hlavne psychológ, lekár, škola, polícia, akreditované subjekty, mesto, obec.

e) Vykonávate aj návštevu rodiny v domácom prostredí?

Áno, vykonávame.

f) Aké metodické postupy používate pri posudzovaní rodiny?

Hlavne rozhovor, pozorovanie, posilňovanie, povzbudzovanie.

Prieskumná otázka 2: Aké metódy používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky v práci s rodinou?

a) Aké zdroje používate pri sanácii rodiny?

Ako som už povedala v prvej otázke v bode a) pridržiavame sa legislatívy.

b) Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?

Individuálne.

c) Koľko sociálnych pracovníkov/pracovníčok vykonáva sanáciu u konkrétnej rodiny?

Sanáciu vykonávajú zväčša dve pracovníčky.

d) Konzultujete sanáciu rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Áno, konzultujeme. Napr. s lekárom, so školou, s psychológom, s mestským úradom, s obecným úradom, s políciou a s akreditovanými subjektmi.

e) Vykonávate sanáciu rodiny v jej domácom prostredí?

Áno.

f) Aké metodické postupy používate pri sanácii rodiny?

Používame rozhovor, pozorovanie, overovanie.

Prieskumná otázka 3: Aké formy poradenstva používajú sociálni/e pracovníci/pracovníčky na ÚPSVaR?

a) Aké zdroje používate pri poradenstve s dysfunkčnou rodinou?

Sme štátny orgán, takže opäť je to legislatíva.

b) Pracujete s dysfunkčnou rodinou individuálne alebo skupinovo?

Individuálne.

c) Aké okruhy informácií zisťujete u dysfunkčných rodín?

Zisťujeme príčiny problému, aké sú vzťahy v rodine, ako spolu komunikujú členovia rodiny medzi sebou navzájom.

d) Konzultujete poradenstvo u rodiny aj s inými odborníkmi a s akými?

Áno, je to psychológ, lekár, škola.

e) Sociálny/a pracovník/pracovníčka, ktorý/á poskytuje rodine poradenstvo musí absolvovať aj špeciálne výcviky/školenia?

Áno, školenia nám zabezpečuje úrad práce. Každý pracovník nemusí mať školenie. Je to také vzdelávanie počas pôsobenia na úrade.

f) Aké metodické postupy používate pri poradenstve?

Tie isté ako v predchádzajúcich otázkach – rozhovor, pozorovanie, posilňovanie.